

Svaz podnikatelů pro využití energetických zdrojů, z. s.

Na Pankráci 1618/30, 140 00 Praha 4 Nusle

Tel.: (+420) 608 747 773, email: spvez@spvez.cz, www.spvez.cz

Světový den vody 2025

Den otevřených dveří MVE

I řada provozovatelů malých vodních elektráren (MVE), sdružených ve Svazu podnikatelů pro využití energetických zdrojů (SPVEZ), z. s., se připojuje k dalším subjektům z oboru provozu MVE a otevírá u příležitosti letošního Světového dne vody **22. 3. 2025** své provozovny ke komentovaným prohlídkám příchozím zájemcům.

Podrobnější informace o možnostech prohlídek: www.spvez.cz

K 31. 12. 2023 bylo v ČR v provozu 1361 MVE všech výkonových kategorií (0–10 MW), o celkovém instalovaném výkonu 353 MW. Tato skupina obnovitelných zdrojů energie vyrobila za rok 2023 1,23 TWh elektrické energie.

MVE s příslušnými vodními díly a souvisejícími stavebními objekty tvoří ve většině případů dnes již neodmyslitelné významné regionální krajinotvorné prvky, v zastavěných územích pak jsou výraznými urbanistickými objekty s významnou historickou architektonickou hodnotou industriálních památek, které často již po celá staletí patří naprosto nesmazatelně k našemu životnímu prostoru a „vodním prvkem“ i celkovým koloritem a svým „geniem loci“ výrazně pozitivně ovlivňují významným způsobem jeho kvalitu.

Důležitou informací je, že okolo jedné třetiny „malé vody“ stále provozuje náš stát, prostřednictvím polostátní skupiny ČEZ (celkem 27 MVE o instalovaném výkonu 66,32 MW) a státních podniků Povodí, s. p. U těchto podniků Povodí, s. p., tvoří příjmy z provozu MVE významnou část z jejich celkových příjmů, okolo 10% (celkem 106 MVE o celkovém instalovaném výkonu 56 MW přineslo v roce 2022 celkové tržby 0,62 mld. Kč). Ve veřejném zájmu občanů, daňových poplatníků, je tak zcela jistě i další udržitelný provoz, rozvoj a budování MVE ve vlastnictví těchto státních podniků a tím napomáhání k jejich lepší dlouhodobé finanční stabilitě.

Rovněž další výraznou skupinou provozovatelů MVE jsou i různé podniky vodovodů a kanalizací či úpraven vody. Provoz MVE těmto podnikům výrazně nadlepšuje jejich hospodaření a snižuje provozní náklady, tím, mimo jiné, napomáhá ke stabilitě sociálně únosných cen vodného a stočného pro jejich konečné zákazníky. Také v tomto segmentu je další udržitelný provoz, rozvoj a budování MVE bezesporu v převažujícím veřejném zájmu všech našich občanů.

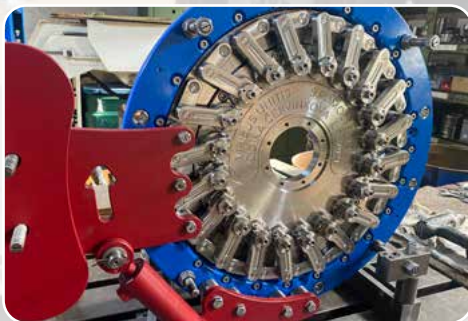
Historie využití vodní síly v našich zemích.

Využívání vodní síly má v naší zemi i v celé Evropě více než tisíciletou historii. Tato historie je o to významnější, že téměř po celé toto uplynulé období (feudální epochu), až do začátku 19. století, „století páry“, byl pohon vodním kolem jediným tehdy známým a masově využívaným **univerzálním mechanickým pohonem** v tehdejší lidské společnosti.

Téměř po celé druhé tisíciletí našeho letopočtu využívání vodní síly k mechanickému pohonu doprovázelo a podmiňovalo unikátně a nezastupitelně lidský pokrok a vzestup naší civilizace. Zásadním způsobem umožňovalo a podmiňovalo rozvoj techniky i zemědělství a významně napomáhalo ke kultivaci krajiny a životního prostředí.

K roku 1930 bylo evidováno v celé ČSR (včetně Slovenska a Podkarpatské Rusi) cca 15,5 tisíce provozoven, využívajících vodní sílu, při instalaci celkem 16 932 vodních motorů, kdy z tohoto

počtu bylo 71% (téměř 12 000) vodních kol, o průměrném instalovaném mechanickém výkonu pouze 4,6 kW. Početně největší zastoupení mezi všemi provozy efektivně využívajícími levnou vodní sílu měly obilní mlýny, poté pily a potom teprve další technologie pro mechanický pohon různých zařízení, včetně generátorů a dynam na výrobu elektřiny. V plánu tehdejšího elektrizačního zákona bylo i přebudování (hlavně) tehdy již několikanásobně nadbytečných nepotřebných kapacit vodních pohonů obilních mlýnských zařízení na doplňkovou výrobu elektřiny, za účelem nadlepení ekonomiky těchto malých a převážně technicky zastaralých provozoven a tím jejich dalšího ekonomického přežití v období hospodářské krize a také pomoci zaměstnanosti i příjmům státního rozpočtu (vodní síla byla zdaněna).

V průběhu třicátých let dvacátého století následkem technického rozvoje a zavádění plošné elektrifikace, kdy trh již ovládly kapitálově silné velké elektrizační společnosti, tyto malé provozovny neměly většinově šanci obstát v této konkurenci, ani ekonomicky, ani technicky. Po roce 1948, v důsledku politických změn v naší vlasti, došlo ke znárodnění větších elektráren vyrábějících elektrickou energii z vodních zdrojů, malé objekty (hlavně obilní mlýny), i tehdy ještě využívající do značné míry hlavně mechanický pohon, byly zpočátku, vzhledem k nízké efektivitě výroby, ponechány původním vlastníkům. Posléze část, alespoň na určitou dobu, přešla pod hospodaření například místních JZD (menší mlýny a pily) či komunálních podniků, naprostá většina malých provozů však zanikla, protože musela nuceně ukončit svoji činnost. Určitou samostatnou skupinu tvořily závodní MVE znárodněných továren, z nichž se část udržela (hlavně díky fandovství a pečlivosti konkrétních obsluhujících osob) až do 70. let dvacátého století, kdy se začal měnit náhled na užitečnost těchto zdrojů. Velké podniky, elektrárny, přešly po znárodnění pod Ústřední vedení čs. energetických závodů.

Zásadní zvýšení opětného významu výroby elektrické energie v malých vodních elektrárnách v socialistické éře tak nastalo až po dalších dvou dekadách - v 70. letech 20. století, v souvislosti se světovou energetickou krizí a tzv. ropným šokem. Z tohoto důvodu byla jednak schválena koncepce využití vodních toků, jednak rozhodnutí o výstavbě (a obnově) malých vodních elektráren. Často uváděným důvodem pro podporu výstavby vodních elektráren byl i v naší zemi tehdy nově definovaný a zaváděný argument „čisté energie“ a ochrany životního prostředí a zvláště nutnost zlepšovat stav silně znečištěného ovzduší. A právě v tomto období vznikl český fenomén novodobé historie MVE.

Po roce 1989, v souvislosti s možnostmi opětovného svobodného podnikání, ale i v souvislosti s možnostmi restitucí malých energetických děl původními vlastníky, došlo k dalšímu výraznému rozvoji oboru MVE v naší zemi. To vše doprovázeno rozvojem potřebných technologií a vznikem celé řady subjektů, poskytujících potřebné strojné technologické, stavební a další služby.

„Válka o vodu v naší vlasti již začala“

V posledních několika letech bohužel gradují útoky jednotlivců, ale i různých skupin odpůrců malé vody, zpochybňující užitečnost a výhodnost výroby elektřiny z vodní energie. Jedná se hlavně o řadu konkrétních osob a subjektů z oblasti sportovního vodáctví, sportovního rybolovu a ochrany životního prostředí, které se neštítí při prosazování a upřednostňování svých zájmů stále více používat i zavádějící, účelové či dokonce nepravdivé informace a argumenty, částečně sloužící i k odvádění pozornosti veřejnosti od jejich vlastních problémů.

Je tedy na každém člověku, aby si po bližším seznámení s problematikou „malé vody“, učinil vlastní názor na užitečnost, prospěšnost (či „škodlivost“) tohoto zajímavého energetického odvětví a jeho veřejný zájem.